

Список використаних джерел

1. Белоус О. В. Методология использования саморегуляции как фактора реализации психологического потенциала педагога. URL: http://elib.org.ua/psychology/ua_readme.php?subaction=showfull&id=1413979191&archive=&start_from=&ucat=&.
2. Гринців М. В. Особливості саморегуляції майбутніх психологів як чинник їхнього професійного становлення: автореф. дис. на здоб. наук. ступ. канд. психол. студ.: 19.00.07 – педагогічна та вікова психологія. Київ. 2016. 20 с.
3. Панкратов В. Н. Саморегуляция психического здоровья: Практическое руководство. М.: Изд-во Института психотерапии. 2001. 352 с.

Богданюк К.

студент IV курсу юридичного факультету

Тернопільського національного економічного університету

Науковий керівник: к.п.н., доцент кафедри

психології та соціальної роботи ТНЕУ Коваль О.Є.

РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНИХ ЗДІБНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ У ЗВО

Сучасний етап розвитку суспільства потребує якісно нових змін у системі вищої освіти. Нагальною є потреба у висококваліфікованих працівниках соціальної сфери, які були б здатні швидко реагувати на виклики в професійному середовищі та знаходити вирішення соціальних проблем. Підготувати молодого фахівця, який би був гідним представником своєї професії, завдання не просте. Сьогодні ж працювати із молодими людьми у стінах ЗВО особливо складно та відповідально. Тож, пріоритетне завдання усіх освітніх закладів загалом і вищої школи зокрема – створити такий освітній простір, який би не втрачаючи своєї основної функції, максимально враховував усі внутрішні прагнення сучасних студентів та зовнішні вимоги, які ставить перед ними суспільство, як до особистостей, так і до професіоналів.

Професія соціального працівника сьогодні актуальна як ніколи. Складна соціальна, політична й економічна ситуація у нашій країні, війна, міграційні та демографічні виклики надзвичайно ускладнюють життя українців. Все більше людей потребує фахової допомоги у розв'язанні соціальних проблем. Як наслідок – зростання попиту на такі професії та усвідомлення відповідальності за підготовку тих, хто в майбутньому буде надавати такі види послуг. Пошуки тих інноваційних форм і методів роботи, які б, з одного боку, зацікавили та мотивували студентів до навчання, а з іншого – змушували їх з усією серйозністю ставитися до якості отримуваних знань та становлення себе як особистості і фахівця привели до розуміння і переосмислення того, що у цьому напрямку вже здобуто і що потрібно розвивати.

Тож актуальність викладеної проблеми, її недостатня теоретична розробленість зумовлена потребами подальшої модернізації вітчизняної системи вищої освіти, покликаної здійснити підготовку нового покоління висококваліфікованих кадрів у галузі соціальної роботи з яскраво вираженим комплексом професійних здібностей, конкурентоспроможності та потенціалом професійного самовдосконалення. Це передусім передбачає оновлення цілей і змісту підготовки майбутніх фахівців у соціальній сфері, переорієнтацію форм

і методів її організації на засадах новітньої освітньої парадигми, а також принципову перебудову психологічної структури педагогічної діяльності самих викладачів сучасної вищої школи, найвищий рівень реалізації якої в умовах сьогодення науковцями вбачається в їхній спроможності безперервно формувати, поповнювати, зберігати й інтенсифікувати власний потенціал конгломерату професійних здібностей.

Проблема професійного становлення і компетентності фахівця широко обговорюється у науково-професійній літературі. Методологічні й теоретичні аспекти розвитку професійної компетентності розглянуті в роботах С. Харченко, В. Докучаєвої, Н. Краснової, Н. Ларіонової, Д. Разіної, Е. Зеєра, А. Маркової та інших авторів. Формуванню професійної компетентності та проблемі розвитку професійних здібностей соціального працівника присвячені дослідження вітчизняних і зарубіжних учених, зокрема, А. Белінської, В. Бочарової, В. Сидорова, А. Ляшенка, І. Миговича, Г. Попович, Є. Холостової та ін.

Серед принципів професійного становлення майбутніх фахівців соціальної сфери науковці виокремлюють наступні принципи:

- конкретності – як врахування умов, котрі чинять вплив на процес перетворень професійного вишколу спеціалістів;

- історичності – як аналіз трансформацій професійної діяльності від етапу добровільно-благодійної роботи до професійної [1, с. 25];

- науковості – як уміння застосовувати механізм особистісного пізнання словесно-логічне (понятійне) мислення;

- протиріччя – як вимога аналізувати сам хід підготовки майбутніх фахівців в умовах змін і протиріч;

- об'єктивності – як врахування об'єктивного змісту логіки подій, які відбуваються у соціальній сфері, так і в процесі підготовки майбутніх фахівців [2];

- детермінізму – як поєднання причинної детермінації та відношень між взаємопов'язаними явищами, котрі не мають безпосереднього причинного характеру [1, с. 29].

Професія «соціальний працівник» створена для вирішення таких соціальних проблем людини і суспільства, як психологічні та соціальні конфлікти, емоційні та психологічні проблеми, бідність, алкоголізм і наркоманія, насильство, безробіття, професійна адаптація, батьківська жорстокість тощо.

Професійні здібності соціального працівника розглядаються як прояв психологічних особливостей особистості, необхідних для засвоєння спеціальних знань, умінь і навичок, а також для досягнення суттєво прийнятною ефективності в професійному праці [4].

Професійні здібності соціального працівника, визначені Професійним Стандартом [3]:

- уміння слухати інших з розумінням і цілеспрямованістю;

- уміння знайти інформацію та зібрати факти, необхідні для підготовки соціальної історії, оцінки ситуації;

- уміння створювати і розвивати взаємини, що сприяють успішній професійній діяльності;

– вміння спостерігати та інтерпретувати вербальну і невербальну поведінку, застосовувати знання з соціальної педагогіки або практичної психології, з теорії особистості та діагностичні методи;

– вміння активізувати зусилля підлеглих (індивідів, груп, спільноти) з вирішення власних проблем, викликати довіру з їхнього боку;

– вміння обговорювати гострі теми в позитивному емоційному тоні і без вираження погроз;

– вміння розробляти новаторські рішення проблем підлеглих;

– вміння виявляти потреби для визначення терапевтичних залежностей;

– вміння вести дослідження або інтерпретувати висновки досліджень і положень професійної літератури;

– вміння забезпечувати і налагоджувати взаємини між конфліктуючими індивідами, групами;

– вміння забезпечувати міжвідомчі зв'язки;

– вміння інтерпретувати і виявляти соціальні потреби та ознайомлювати з ними відповідні органи (адміністрація, фінансові органи, суспільні організації»).

– високий професіоналізм, компетентність з широкого кола проблем, високий рівень загальної освіти і культури (в тому числі і культури духовної), володіння суміжними спеціальностями та знаннями з педагогіки, психології, юриспруденції тощо;

– доброта, любов до людей, душевність, доброзичливість, чуйність, готовність прийти на допомогу, бажання прийняти чужий біль на себе, милосердя, людяність, уміння співпереживати, емпатія;

– комунікабельність, товариськість, уміння правильно зрозуміти людину і поставити себе на її місце, гнучкість та делікатність, тактовність у спілкуванні, вміння слухати, здатність підтримати іншого і стимулювати його на розвиток власних сил, уміння викликати довірливе ставлення до себе, організаційні здібності.

Крім того, приділяється увага психологічним «протипоказанням» майбутніх фахівців до заняття соціальною роботою – егоїзм, запальність, різкість суджень, категоричність, незібраність, невміння вести діалог з опонентом, конфліктність, агресивність, невміння сприймати чужу точку зору на проблемну ситуацію та її вирішення. Зроблено висновок, що майбутній фахівець соціальний працівник повинен володіти чималим арсеналом професійних умінь, навичок, володіти глибокими знаннями в галузі наук про людину: психології, акмеології, соціології, педагогіки, права, щоб виступати гідним реалізатором цілей соціальної роботи. Знання та вміння майбутнього соціального працівника які формуються у ВНЗ в поєднанні з відповідними особистісними якостями, підлягають оцінюванню за допомогою спеціальних методів, що сприяє більш ефективному виконанню професійної діяльності [4].

На основі вищевикладеного можна стверджувати, що не кожна людина придатна до роботи у соціальній сфері. Це необхідно враховувати не лише при виборі професії соціального працівника, а й під час навчання студентів у стінах ЗВО із використанням інноваційних методик у системі підготовки майбутнього фахівця. Тож, висновуємо про те, що інноваційні підходи до навчання, врахування принципів професійного становлення майбутніх

професіоналів соціальної сфери мають важливе значення та є необхідними для означеної професії.

Список використаних джерел

1. Мельничук І.М. Теорія і практика професійної підготовки майбутніх соціальних працівників засобами інтерактивних технологій: монографія. Тернопіль: Економічна думка. 2010. 326 с.
2. Методологія наукової діяльності: навч. посіб. / [Д.В. Чернілевський, О.М. Гандзюк, В.І. Захарченко, І.М. Козловська та ін.]; за ред. проф. Д.В. Чернілевського. К.: Вид-во ун-ту «Україна». 2008. 478 с.
3. Професійний стандарт «2446.2 Соціальний працівник». URL: <https://www.msp.gov.ua/projects/356/>.
4. Стрельбицька С.М. Формування професійно важливих якостей особистості майбутнього фахівця соціального працівника у ВНЗ. *Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Серія: Соціально-педагогічна*. 2015. Вип. 24. С. 221-231.

Горин Я.

*студент IV курсу юридичного факультету
Тернопільського національного економічного університету.
Науковий керівник: к.п.н., доцент кафедри
психології та соціальної роботи Коваль О.Є.*

АДАПТАЦІЯ І СОЦІАЛЬНЕ СТВЕРДЖЕННЯ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

Освітнє реформування та модернізація в нашій країні віддзеркалюють досягнення держави, яка стала на шлях соціально-економічних перетворень та зумовлюють впровадження освітніх інновацій у відповідності до сучасної світоглядної моделі соціального устрою. В основу цієї моделі покладено концепцію цілісного підходу, яка відкриває шлях до реалізації прав і можливостей для кожної людини і, перш за все, передбачає рівний доступ дітей з особливими потребами до здобуття якісної освіти [1].

Як зазначено в додатку до листа Міністерства освіти і науки України від 03. 07. 2018 р. №1/9-415 про інструктивно-методичні рекомендації щодо організації освітнього процесу у 2018/2019 навчальному році, на сьогодні в Україні розроблено низку законодавчих актів, які забезпечують рівні умови для навчання і виховання осіб, які мають обмежені можливості здоров'я (Укази Президента України, Постанови Кабінету Міністрів України, Накази МОН України, Концепція загальнодержавної цільової соціальної програми «Здорова нація», Концепція розвитку інклюзивної освіти). Серед важливих завдань реалізації інклюзивного підходу в Концепції визначено проблеми адаптації та соціального ствердження дітей з особливими потребами в умовах інклюзивного навчання.

Система освіти, що передбачає надання освітніх послуг в умовах загальноосвітнього закладу й базується на принципі забезпечення основоположного права дітей на освіту та права навчатися за місцем проживання набула назву *інклюзивної освіти* [3].